

Espoon kasvun ja oppimisen toimialan kannanotto varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Hallitus päätti budjettiriihessä syyskuussa 2022, että varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja alennetaan 70 miljoonalla eurolla. Maksujen alennukset tulisivat voimaan 1.1.2023. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annettua lakia siten, että varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja alennettaisiin nostamalla tuloarvoja 33 prosenttia.

Muutoksen johdosta kuntien maksutuottojen arvioidaan alenevan noin 70 miljoonaa euroa. Tämä kompensoidaan kunnille kohdistamalla aiempaa suurempi osa yhteisöveron tuotosta kunnille.

Lakiesityksessä esitetty muutos vain tuloarvojen muuttamisesta on teknisen toteutuksen näkökulmasta selkeä. Espoon kasvun ja oppimisen toimialan arvion mukaan maksujen alentamisen aikataulu on haasteellinen. Espoolle jää hyvin vähän aikaa valmistautua muutokseen, joka edellyttää kaikkien asiakasmaksupäätösten (noin 13 200) valmistelua ja tekemistä uudelleen 1.1.2023 alkaen. Lisäksi varhaiskasvatuksen asiakasmaksuperusteiden muutokset pitää päättää myös Espoon kahdessa lautakunnassa ja edelleen Kaupunginhallituksessa sen jälkeen, kun on varmuus lakimuutoksen toteutumisesta.

Myönteistä esityksessä on, että sen mukaan kuntien maksutuottojen aleneminen kompensoidaan kunnille täysimääräisesti. Espoon arvion mukaan kunnan järjestämän varhaiskasvatuksen maksutulot alenevat noin neljä miljoonaa euroa kokovuotisena. Lasten, joiden varhaiskasvatus on maksutonta, osuus kasvaa noin 25 prosentista 30 prosenttiin. Vastaavasti ylintä maksua maksavien osuuden arvioidaan pienenevän 26 prosentista noin 20 prosenttiin.

Kuntien alentuneet tulot korvataan yhteisöverojen tilityksen muutoksena. Tämä menettely siirtää kunnan sisäisessä talouden ohjauksessa tulon toiseen paikkaan ja tällöin hävitetään kytkentä lapsille järjestettävistä palveluista saatavan tulon ja palvelun tuottamisen välillä. Riskinä on, että kunnan sisällä asiakasmaksutulojen menetyksestä johtuva korvaus ei enää kohdenna varhaiskasvatuspalvelujen järjestämiseen, vaikka järjestämisen nettokustannukset kasvavat asiakasmaksutulojen pienentyessä.

Esityksessä ei oteta kantaa asiakasmaksulain muutoksen vaikutukseen varhaiskasvatuksen palvelusetelistä kunnalle kohdistuvien menojen suurenemisen kompensointiin. Varhaiskasvatuksen palvelusetelillä setelin arvon laskenta perustuu varhaiskasvatuksen asiakasmaksuun. Setelin enimmäisarvosta vähennetään sama euromäärä kuin lapsen varhaiskasvatuksen asiakasmaksu olisi kunnallisessa varhaiskasvatuksessa. Espoo maksaa palveluntuottajalle enimmäisarvon ja asiakasmaksun välisen erotuksen ja asiakasmaksun osuuden perii palveluntuottaja. Lakimuutoksen myötä lasten asiakasmaksujen euromäärät pienenevät, jolloin Espoolle jäävä maksuosuus kasvaa. Muutoksen vaikutus kokovuotisena on noin 0,5 miljoonaa euroa. Espoon kasvun ja oppimisen toimiala edellyttää, että myös tämä menojen kasvu kompensoidaan kunnille täysimääräisesti.

Harri Rinta-aho
Espoon kasvun ja oppimisen toimialajohtaja
Espoon kaupunki

Mahdollisiin lisätiedusteluihin vastaa:
Timo Ketonen timo.ketonen@espoo.fi
Virpi Mattila virpi.mattila@espoo.fi